

Francija

Specializētās tiesas - Francija

Šajā sadaļā jūs atradīsiet pārskatu par konstitucionālajām un administratīvajām tiesu iestādēm Francijā.

Konstitucionālā padome

Konstitucionālā padome (*Conseil constitutionnel*), ko nodibināja 1958. gada 4. oktobrī saskaņā ar **V Republikas konstitūciju**, nav iekļauta vienotā hierarhiskā struktūrā kopā ar vispārējām tiesām un administratīvajām tiesām. Šī iemesla dēļ tā nav **Augstākā tiesa**.

Konstitucionālā padome sastāv no **9 locekļiem**; trešdaļu tās locekļu nomaina ik pēc trim gadiem. Tās locekļus ieceļ uz **9 gadiem (bez iespējas termiņu pagarināt)** Republikas prezidents un katras Parlamenta asamblejas (Senāta un Nacionālās asamblejas) priekšsēdētājs. **Bijušos Francijas Republikas prezidentus**, pamatojoties uz normatīvajiem aktiem, par Konstitucionālās padomes locekļiem atzīst uz mūžu, ja vien viņi neieņem ar Konstitucionālās padomes locekļa mandātu nesaderīgus amatus, un tādā gadījumā viņi amatu nevar ieņemt.

Francijas Republikas prezidents no **Konstitucionālās padomes** locekļu vidus ieceļ tās **priekšsēdētāju**.

Lai kļūtu par Konstitucionālās padomes locekli, **nav jāsasniedz noteikts minimālais vecums vai jāiegūst konkrēta profesionālā kvalifikācija**. Tomēr Konstitucionālās padomes locekļa amats **nav savietojams** ar valdības locekļa, Ekonomikas un sociālo lietu padomes locekļa amatu, vai arī ar jebkuru vēlētu amatu. Turklāt uz Konstitucionālās padomes locekļiem attiecas tie paši noteikumi par amatu nesaderību, kas piemērojami parlamenta locekļiem.

Konstitucionālā padome ir **pastāvīga iestāde**, un tās sesiju biežums ir atkarīgs no saņemto pieteikumu daudzuma. Tā sanāk un izskata lietas vienīgi **plenārsēdē**. Lietu izskatīšanai ir nepieciešams **kvorums**, līdz ar to sēdē jāpiedalās **septiņiem tiesnešiem**. Gadījumā, ja balsu sadalījums ir vienlīdzīgs, izšķirošā ir priekšsēdētāja balss. Tiesnešu atsevišķo domu sagatavošana un publicēšana nav iespējama. Ne debates sesijā ne plenārsēdē, ne balsošana **nav publiskas un netiek publiskas**.

Procedūra ir rakstiska un balstīta uz sacīkstes principu. Tomēr ar vēlēšanām saistītos strīdos lietas dalībnieki var pieprasīt viņu uzklausīšanu. Papildus tam prioritāros konstitucionalitātes jautājumos pusēm vai viņu pārstāvjiem ir tiesības tikt uzklausītiem.

Ņemot vērā piešķirtās pilnvaras, Konstitucionālās padomes **prerogatīvas** var iedalīt divās kategorijās.

Jurisdikcija, kurā ietilpst divi atšķirīgu strīdu veidi

Normatīvo aktu pārbaude

Konstitucionalitātes preventīvajai pārbaudei ir abstrakta, un tā ir fakultatīva parastiem likumiem vai starptautiskām saistībām, bet obligāta parlamentāro asambleju organiskiem likumiem un noteikumiem. To veic pēc balsošanas Parlamentā, bet pirms likuma pasludināšanas, starptautisko saistību ratifikācijas vai apstiprināšanas un asambleju izdoto noteikumu stāšanās spēkā. Fakultatīvo pārbaudi veic vai nu pēc valsts varas pārstāvja (Francijas Republikas prezidenta, premjerministra, Nacionālās asamblejas vai Senāta priekšsēdētāja), vai pēc 60 deputātu vai 60 senatoru iniciatīvas.

Konstitucionālā kontrole izņēmuma kārtībā tika izveidota 2010. gada 1. martā, stājoties spēkā prioritārajai konstitucionalitātes pārbaudes kārtībai. Kopš šā datuma katrs tiesību subjekts var lietas izskatīšanas gaitā tiesā apstrīdēt leģislatīva akta atbilstību konstitūcijā garantētajām tiesībām un brīvībām. Konstitucionālā padome šos jautājumus izskata, ja tos pārsūta Valsts padome (*Conseil d'Etat*) vai Kasācijas tiesa (*Cour de cassation*), un tā izlemj jautājumu trīs mēnešu termiņā.

Likumdošanas procesa laikā attiecīgās asamblejas (Nacionālās asamblejas vai Senāta) priekšsēdētājs vai valdība var griezties Konstitucionālajā padomē ar lūgumu izvērtēt, vai **attiecīgais jautājums regulējams likumā vai noteikumos**, vai, *a posteriori*, premjerministrs ar lūgumu pārklasificēt tiesību akta formu.

Strīdi vēlēšanu un referendumu lietās

Konstitucionālā padome lemj par **Republikas prezidenta vēlēšanu un referendumu pasākumu likumību** un pasludina rezultātus. Tā lemj arī par parlamenta palātu vēlēšanu likumību, kā arī par deputātu atbilstību un neatbilstību amatam.

Tā kā pēc normatīvo aktu pieņemšanas, kas paredz vēlēšanu izmaksu finansējuma kontroli, kuru attiecībā uz parlamenta un prezidenta vēlēšanu kandidātiem (pārsūdzības) veic Konstitucionālā padome, vēlētājiem ir plaši pieejama iespēja iesniegt sūdzību Konstitucionālajā padomē, sūdzību skaits vēlēšanu jautājumos ir ievērojami audzis.

Konsultatīva jurisdikcija

Konstitucionālā padome sniedz atzinumu gadījumā, ja ar to oficiāli ir konsultējies Valsts vadītājs par **Konstitūcijas 16. panta** piemērošanu (par **pilnvarām krīzes laikā**) un par saskaņā ar to pieņemtajiem lēmumiem.

Turklāt Valdība konsultējas ar Konstitucionālo padomi par **normatīviem aktiem, kas regulē Republikas prezidenta vēlēšanu un referendumu organizēšanu**.

Visus nolēmumus pieņem saskaņā ar vienotu formu, tajā ietverot:

- piemērojamās tiesību normas un procedūras elementus,
- pamatojumu, kas sniegts apsvērumos, kuros analizēti izvirzītie iebildumi, norādīti piemērojamie principi un sniegta atbilde uz pieteikumu,
- pantos sadalītu rezolūtīvo daļu, kurā izklāstīts pieņemtais lēmums.

Nolēmumi ir saistoši visām valsts, administratīvām un tiesu iestādēm. Tie **nekādā veidā nav pārsūdzami**. *Res judicata* attiecas ne vien uz rezolūtīvo daļu, bet arī apsvērumiem, kuros atrodams tās pamatojums. Tomēr Konstitucionālā padome pieņem sūdzības par faktiski kļūdu labošanu.

Noteikumu, kas preventīvās konstitucionālās kontroles ietvaros ir pasludināts par neatbilstošu konstitūcijai, nevar ne izsludināt, ne piemērot.

Noteikums, kas pasludināts par konstitūcijai neatbilstošu konstitucionalitātes prioritārās pārbaudes kārtībā, tiek atcelts no datuma, kad stājas spēkā Konstitucionālās padomes nolēmums vai no cita vēlāka datuma, kas noteikts šajā nolēmumā. Konstitucionālā padome paredz nosacījumus un ierobežojumus attiecībā uz to seku novēršanu, ko radījis attiecīgais noteikums.

Nolēmumu sekas, kas pieņemti strīdos par vēlēšanām, ir atšķirīgas, sākot no vēlēšanu biļetenu līdz pašu vēlēšanu anulēšanas, un tajos var ietvert paziņojumu par kandidāta neatbilstību amatam un/vai ievēlētās personas atcelšanu no amata.

Nolēmumus **paziņo** lietas dalībniekiem un **publicē Francijas Republikas Oficiālajā vēstnesī**; ja lieta tiek izņemta preventīvās kontroles kārtībā tiek publicēts arī parlamenta pieteikuma teksts un valdības apsvērumi.

Visbeidzot, visi Konstitucionālās padomes nolēmumi, kas pieņemti kopš tās dibināšanas, pieejami [Francijas Konstitucionālās padomes tīmekļa vietnē](#)

Administratīvās tiesu iestādes

Administratīvo tiesu iestāžu uzdevumi

Iestāžu kontroli nodrošina **no valsts pārvaldes neatkarīgas** (administratīvo un tiesas funkciju nošķiršana) un no tiesu iestādēm (duālā tiesu sistēma) nodalītas **administratīvās tiesu iestādes**. Šādu kontroli var veikt arī administratīvas struktūras, tomēr to nolēmumi ir pakļauti tiesu kontrolei.

Administratīvā tiesa (*tribunal administratif*) ir **pirmās instances vispārējā administratīvā tiesu iestāde**. Pastāv ļoti daudz un dažādas **specializētās administratīvās tiesu iestādes**, piemēram:

- **tiesu iestādes finanšu jautājumos** (reģionālās revīzijas palātas un Revīzijas palāta),
- **tiesu iestādes sociālās palīdzības jautājumos** (departamentu komisijas un centrālā komisija sociālās palīdzības jautājumos),
- **disciplinārlietu tiesas** (Budžeta un finanšu disciplīnas tiesa, Maģistrātu augstā padome, profesionālās disciplinārās iestādes, universitāšu tiesu iestādes u.c.).

To spriedumus principā pārsūdz **apelācijas administratīvajās tiesās**, savukārt šo tiesu spriedumus pārsūdz kasācijas kārtībā **Valsts padomē**. Papildus Valsts padomes funkcijām kasācijas sūdzībās, kurās tā tāpat kā Kasācijas tiesa pārbauda vienīgi to, vai apstrīdētajos tiesu nolēmumos ir pareizi piemērota procedūra un tiesību normas, tā ir pirmā un vienīgā instance atsevišķos jautājumos, piemēram, attiecībā uz ministru reglamentējošajiem aktiem.

Kompetenču kolīzijas starp divām tiesu iestādēm izšķir Konfliktu tiesa (*Tribunal des conflits*), kuras sastāvā vienādā skaitā ir Kasācijas tiesas un Valsts padomes locekļi. Konstitucionālā padome pārbauda, vai likumi atbilst konstitūcijai; taču tā neveic administratīvo aktu vai iestāžu faktiskās rīcības kontroli.

Administratīvo tiesu iestāžu iekšējā organizācija

Administratīvās tiesas (kopā 42) un **apelācijas administratīvās tiesas** (kopā 8) ir organizētas **palātās**, kuru skaits un specializācija atšķiras atkarībā no tiesas iestādes personāla skaita un iekšējās organizācijas, par kuru lemj tiesas iestādes vadītājs. Savukārt Valsts padomē ir tikai viena nodaļa (Strīdu nodaļa) ar tiesas iestādes uzdevumiem (citas, tā sauktās "administratīvās" nodaļas, nodrošina Valsts padomes konsultatīvās funkcijas).

Strīdu nodaļa sastāv no 10 apakšnodaļām, kas specializējušās atsevišķās strīdu jomās. Vispārējus tiesību jautājumus izskata sēdē, kurā piedalās divas apakšnodaļas (9 locekļi); ja lieta ir sarežģīta vai sensitīva, to var iztiesāt Strīdu nodaļā (sēdē, kurā piedalās apakšnodaļu priekšsēdētāji, nodaļas priekšsēdētājs un priekšsēdētāja vietnieki, t. i., 17 locekļi) vai Strīdu asamblejā (sēdē, ko vada Valsts padomes priekšsēdētāja vietnieks un piedalās nodaļas priekšsēdētāji, t. i., 13 locekļi).

Administratīvo tiesu iestāžu locekļu statuss

Administratīvo tiesu iestāžu locekļi Francijas konstitūcijas izpratnē tradicionāli nav uzskatāmi par "maģistrātiem" (*magistrats*); šis jēdziens attiecas tikai uz tiesu sistēmas locekļiem. Viņiem piemērojams valsts pārvaldes darbinieka statuss. Tieši tāpēc tiesību normās, kuras piemēroja administratīvo tiesu iestāžu locekļiem, ilgu laiku nebija iekļauta īpaša tikai viņiem paredzēta kārtība. Tomēr astoņdesmitajos gados šī situācija mainījās, nostiprinoties **administratīvo tiesu iestāžu locekļu statusa neatkarībai**, un pašlaik tie lielākoties tiek pielīdzināti maģistrātiem; tas paredzēts arī atsevišķos normatīvajos aktos, un visi noteikumi, kas piemērojami viņu karjeras virzībai *de facto* garantē pilnīgu to neatkarību.

Tiesu sistēmas maģistrāti ir apvienoti vienā un vienotā korpusā, turpretim administratīvie tiesneši pieder pie viena no diviem atšķirīgiem korpusiem: Valsts padomes locekļu korpusa vai Administratīvo tiesu un administratīvo apelācijas tiesu korpusa.

Lai gan ilgu laiku viņiem piemērojamie noteikumi bija iekļauti dažādos tiesību aktos, pašlaik Valsts padomes locekļiem, kā arī administratīvo tiesu un administratīvo apelācijas tiesu locekļiem piemērojams Administratīvā procesa kodekss.

Juridiskās datubāzes šajos jautājumos

Juridiskās datubāzes Francijā ir publiski pakalpojums, un tās ir pieejamas internetā. [Légifrance](#) tīmekļa vietnē ir iekļauta:

- datubāze "JADE" – Valsts padomes un Konfliktu tiesas nolēmumi, administratīvo apelācijas tiesu nolēmumi un atsevišķi administratīvo tiesu nolēmumi;
- datubāze "CONSTIT" – Konstitucionālās padomes nolēmumi.

Vai piekļuve datubāzei bez maksas?

Jā, piekļuve datubāzei ir **bez maksas**.

Īss satura apraksts

Datubāzē "JADE" tiek uzglabāti 230 000 nolēmumi, un tai ik gadu tiek pievienoti 12 000 nolēmumi, savukārt datubāzē "CONSTIT" tiek uzglabāti 3500 nolēmumi, un tai ik gadu tiek pievienoti 150 nolēmumi.

Saites

[Tiesu jurisdikcija - Francija](#)

Šīs lapas dažādās valodu versijas uztur attiecīgās dalībvalstis. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviesušas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Eiropas Komisija neuzņemas nekādas saistības un atbildību par datiem, ko satur šis dokuments, vai informāciju un datiem, uz kuriem šajā dokumentā ir atsauces. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.

Lapa atjaunināta: 17/01/2017